

Artiklar

- [Nicklas från Luleå röjer minor i Eritrea](#)
- [Lena trivs bäst i träningslokalen](#)
- [Anna-Karin tror på det unika och exklusiva](#)
- [Patrik från Piteå kan bli Fame factory-vinnare](#)
- [Altappen lever upp igen](#)
- [Brita Cajsa både husbonde och husmor](#)
- [Lätt söka jobb på nätet](#)
- [Fira Valborg med hetta](#)
- [Hundliv/ Hemska schäfrar eller små söta chihuahuas](#)
- [Hästliv/ Det är med höet allt startar](#)
- [Rymdexplosion bakom massutdöende](#)
- [Så blev Lena omgjord](#)
- [Uppfinningen får paret att ligga i selen](#)
- [De får finaste priset för sin vård av dementa](#)
- [Han ger gatubarnen i Bolivia ny chans](#)

Vetskap
Nyheter
Sport
Ledare
Kultur
Nöje
Personligt
Affärliv
Mitt i livet
Debatt
Specialbilagor
Krönikor
NSD Bostad
NSD City
Charterparkering på Kallax
Bilpark.se
Funktioner

- [Tisdagsannonser](#)
- [Resor](#)
- [NSD-shopen](#)
- [Student bostad/böcker](#)
- [Produkttester](#)
- [Karttjänst](#)
- [Jobb](#)
- [Fonder](#)
- [Väder](#)
- [TT nyheter](#)
- [Evenemang](#)
- [Grattis](#)
- [Forum](#)
- [Chat](#)
- [Vykort](#)
- [Länkar](#)
- [Sök](#)
- [NSD information](#)
- [Kontakta oss](#)
- [Skicka text](#)
- [Hem](#)

REPORTAGE
✚ Förstora textstorlek
Förminska textstorlek
Altappen lever upp igen
 20050423

Kort historik om Altappen

Altappen före branden. Den här bilden är fotograferad från skolan mot Blåsnäs. Det långa huset till vänster är "5an". Det andra huset från höger är Byggnästarvillan som tillsammans med skolan unkom branden 1908. Foto: Henny Tegström & co/Luleå kommuns bildsamling

En aprilafon 1889. Johan Gren från Sävar i Västerbotten har nog inte ett höganäskrus i en svängrem om halsen, som Carlsson i Hemsöborna, när han sparkar över Sandöfjärden mot Altappen i Luleälvens mynning. Han är bara 14 år. Troligen har han lite arbetskläder i ränseln och kanske en bit mat som han fått av gästfria och givmilda människor vid övernattningar under den långa färden mot norr. Några kronor i fickan som startkapital har han nog när han närmar sig sin nya arbetsplats. Arbetet som ströpojke vid Altappens sågverk väntar. Nu kan han se siluetten av den stora sågverksbyggnaden. Rök stiger ur skorstenar och mot den klara vårhimlen från valsverk, verkstäder, gjuteri och de fem stora arbetarbostäderna på Altappen och Finnskär. Buller från valsverk, smedja, gjuteri och andra verkstäder slår håll på tystnaden. Sågverket står än så länge tyst och övergivet. Sågverket ligger nere vintertid på grund av brist på timmer, men i andanom kan man höra det skrikande ljudet av sågar som vintervandlar timmer till plank och bräder när sågen kör igång efter vinteruppehållet. Längre söderut på ön kan man urskilja två vackra hus, den så kallade herrgården och byggnästarvillan och ännu en bit söderut står skolbyggnaden.

Det är kanske svårt att förstå i dag vilken stor betydelse Altappens industrier fick för Norrbottens historia. Här etablerades den första egentliga storfabrik i Norrbotten. Med ångsågarna kom industrialiseringen till Norrbotten under högkonjunkturen efter fransk-tyska kriget.

1871 anlades det stora sågverket på Altappen. Timret från skogar i Luleå älvdal flottades i Luleälven ned till kusten där små ångbåtar drog timmerflottarna ut till Altappen och sågverket. Man kan ju undra varför sågverket anlades på Altappen, men en anledning var att skeppningssäsongen på Altappen var ungefär tre veckor längre än i Luleå hamn. 1879 stod ett valsverk klart på ön. Ägarna till järnbruken i Selet, Melderstein och Alter ansåg att ett valsverk i anslutning till en exporthamn skulle vara ekonomiskt gynnsamt och dessutom kunde sågverksarbetarna arbeta i valsverket vintertid och man kunde också utnyttja spill från sågverket som bränsle. Ett helt samhälle växte fram på Altappen. Här fanns handelsbod, skola, bageri, herrgård och stora arbetarbostäder förutom industrianläggningarna. Upp emot tusen människor bodde som mest på ön.

Segelfartyg från fjärran länder hade med sig barlast som man lämnade på Altappen innan skutorna lastades med järn eller virke. Framförallt den stora herrgårdsparken, som idag är igenvuxen, var gjord av ballastjord. Med jorden följde frön från andra delar av världen. En del frön slog rot och märkliga växter växte upp och blev ett ovanligt inslag i herrgårdsparken. Än idag kan man finna och våra breddgrader ovanliga växter och träd runt grunderna efter herrgården.

Altappen på den tiden bestod egentligen av några små holmar. Barlastmaterial och spill från sågverket användes till att fylla igen vikar och mellanrum för att få ön större. Av avfall från sågen, spinkved, byggdes kajer som finns kvar än idag. Som så många sågverk drabbades även Altappens såg av branden. Första branden uppstod 1890 då sågverket och valsverket brändes ned till grunden. Det var nu nya ägare till sågverket och man byggde upp ett nytt som blev ännu större än det gamla och Altappens såg var nu övre Norrlands största och modernaste. Valsverket fanns det ingen anledning att bygga upp eftersom malmbanan nu var färdigställd och malmen gick på export.

Men provningarna för Altappens befolkning var inte slut. 1908 var det dags igen. En gnista från en ångbåt antände brädgården och allt, utom skolan och byggnästarvillan, jämnades med marken i en förödande brand.

Helt plötsligt stod hundratals människor utan tak över huvudet och de flesta blev helt blottställda. Altappens befolkning spreds över Norrbotten. Många blev tillfälligt inkvarterade i främst Svartöstadens av hjälpsamma människor till dess man ordnat upp sin tillvaro. Vid den här tiden fanns goda möjligheter att få arbete vid LKAB på Svartön, och uppe i malmfältens gruvor samt vid SJ. I dag finns ättlingar efter Altappens befolkning utspridda i hela Sverige men framförallt i Luleå och i malmfälten. En industriepok hade gått i graven. Skolan flyttades med tiden till Skurholmsberget och där bedrevs undervisning fram till 1938 då den sågs och en ny skolbyggnad uppfördes.

Jag stämmer Möte med Stig Gren, 59, sonson till Johan Gren. Stig med sonen Johan, döpt efter sin farfarsfar, är de enda boende på Altappen och är således tredje och fjärde generationen Gren på ön. Stig är fiskare men driver numera tillsammans med sonen även ett litet turistföretag - Altappen Turism.

- Jag tycker att det är fantastiskt att min farfar tog sig för att färdas den långa färden hit till fots och spark i så unga år, säger Stig med beundran i rösten. Jag vet att det var bristen på jobb i hemtrakterna som drev honom. Han fick jobba som ströpojke till att börja med och arbetade sedan i huvudsak i sågen. Jag vet att han bodde i det så kallade "Västerbottenshuset" som var bostad åt yrkeskunniga arbetare från Västerbotten.

- Min farfar blev kvar på Altappen efter branden och köpte byggnästarvillan och en del av ön av bolaget. Han hade träffat sin blivande hustru Johanna under tiden på Altappen. De gifte sig 1901 och 1907 föddes min pappa Evert Gren.

- Farfar blev kolare en tid. Han byggde en kolmila och framställde träkol av rester från sågverket och brädgården. Med tiden blev han fiskare och det blev även min pappa Evert.

- Mina föräldrar Evert och Sally och farföräldrarna, bodde i var sin del av byggnästarvillan, som alltså har varit mitt hem. Förutom fisket hade vi ett litet jordbruk med några kor och får här på ön. Vi var helt självförsörjande, så jag har fått uppleva självhushållets tid.

- Med tiden byggde jag mig det hus jag bor i idag på Altappens östra sida.

Varför Altappens turism?

- När det stod klart för mig och min sambo Raini att länsstyrelsen och Luleå kommun hade för avsikt att satsa på turism i Luleå skärgård kontaktade vi länsstyrelsen och presenterade våra idéer om att vara en del i den satsningen. Vi fick gehör för våra idéer och medel för att starta företaget under namnet Altappen Turism. Året var 1997.

Raini avled 2003.

- I dag driver jag företaget tillsammans med sonen Johan. Berätta om företaget.

- Vår företagsidé är att i skärgårdsmiljö erbjuda lokal för till exempel personalfester, kundmiddagar, födelsedagsfester, planeringsmöten etc. Detta kan vi erbjuda under veckedags dagar från vår till höst. Vi kan ta emot upp till 40 personer i vår restaurang.

- Säsongen börjar under vårvintern när isvägen från Lövsjär är farbar. Vi har då öppet för allmänheten lördagar och söndagar och kan då erbjuda bland annat väfflor till kaffet, men även grillade rätter och smörgåsar.

- Sommartid har vi guidade turer på ön då vi berättar om de olika lämningarnas funktion i det gamla industriområdet.

- Det ges också möjlighet att följa med och vittja laxfallor som jag har i öns grannskap. Det brukar vara mycket uppskattat. Eftersom jag är fiskare finns alltid möjlighet för gäster att inköpa färsk lax, sik och löjrom om man så önskar.

- Vi har också ordningsställt ett litet museum där alla föremål kommer från ön. Många föremål härstammar från industripoken för 100 år sedan, bland annat verktyg som tillverkades i verkstad, smedja och gjuteri. Andra bruksföremål har använts i jordbruket och i fisket av mina fäder under förra seklet.

Och framtiden? Nya idéer?

- Vi kommer att bygga en bastu i anslutning till restaurangen, så snart som möjligt.

Luleå kommun fritid har långt gångna planer att etablera vandringsleder på vissa öar i skärgården, bland annat på Altappen, och redan förra året märkte vi en tillströmning av vandrare. Därför har vi planer på att inreda övernattningsrum i byggnästarvillan och bygga några mindre stugor efter vandringsleden här på Altappen. Hur går det att kombinera yrkesfisket med turism?

- Kanske kör det ihop sig ibland men jag är övertygad om att vi kommer att ro projektet i land.

- Väfflorna är klara, ropar en röst i köket och Stig skyndar iväg för att förse väntande gäster med kaffe och läckra väfflor med grädde och sylt.

På isvägen från Lövsjär kommer ett pärlband av blivande gäster gående i den sköna vårsolen för att koppla av en stund i vintrig skärgårdsmiljö.

Luleå kommuns satsning på turism i Luleå skärgård har åter blåst liv i intresset för Altappen och dess unika industriella historia, inte minst genom Stig och Johan Grens engagemang på ön.

Källa: www.altappen.se

IVAR MALMSTAD
Väder

Luleå i dag:

-1° 2 m/s.

Övervägande klart och uppehåll.

Solen går idag upp kl 04:21 och ned kl 20:45

Vädret i din kommun

Börsen

SAX 19:41
-0,72%

Senaste nytt

- 15:48:20**
Tio års fängelse för våldtäkt på barn
- 15:43:12**
SSAB frias från dödsolycka
- 14:35:26**
Mc-olycka i Kalix
- 12:25:56**
Gäss och tranor
- 11:22:01**
Ny bas för Kommunal
- 10:10:31**
Skogsfacket jobbar på nationaldagen
- 09:59:39**
700 miljoner investeras i ny biobränslepanna
- 09:30:01**
Sädesårla i Kiruna
- 08:47:04**
Lugnt i Norrbotten

Inrikes (TT)

- 21:53:03**
Stadsjeepar kan stoppas i Stockholm
- 21:05:03**
Hörselskadade barn saknar stöd
- 20:59:04**
Spritleverantör stämmer staten
- 20:22:03**
Politiker dömd för snatteri

Utrikes (TT)

- 22:56:02**
Polisrazzia efter svår tågolycka
- 22:12:01**
Terrorisförräder väcker många frågor
- 21:26:03**
Ezer Weizman lagd till sista vilan
- 20:26:02**
Turk får toppjobb i FN

Testa vårt hockeyspel du också!
Sommarbilden
Läsarnas inskickade sommarminnen
BILDSPEL